

## *Les formes del pronom*

**E**n el seu treball "Les Normes de l'Institut", que encapçala el seu *diccionari Ortogràfic* (1971), i reproduït després en els seus dos reculls de textos teòrics, Pompeu Fabra explica com es van originar les formes reforçades del pronom del català modern, "que alguns — diu — s'obstinen encara a considerar impropies de la llengua literària". Provenen, explica, del diferent tractament que sofreixen en català les vocals dels pronoms, àtons del llatí vulgar (*me, nos, etc.*), segons la seva posició dins la frase: *me-videt* dona *me-veu*, però *non-me-videt* dona *no-m-veu*. Aquestes dues sèries de formes es van conservar durant molt de temps, i encara perduren darrera el verb, però davant el verb (començat en consonant) les formes reforçades (*em, et, etc.*) van anar eliminant les formes plenes (*me, te, etc.*), com a conseqüència d'un procés d'uniformització: *me veu* va ésser reemplaçat per *m veu*, però no podent ésser la forma *m* pronunciada sense recolzar en una vocal anterior, va deixar llavors sentir davant seu una *e*: (*em veu*). I així es van originar les diverses formes reforçades *em, et, ei, etc.*, que els escriptors anteriors al sistema de Fabra es negaven a admetre, bé que escrivien *no m veu, que t prenen, encara's queixa, etc.*, al costat, en desacord amb la llengua parlada, de *me veu, te prenen, se queixa*.

Actualment, davant els verbs començats en consonant, les antigues formes plenes només perduren en alguns casos aïllats: *se* davant els verbs començats en *s* o *so* de *s*: *se sap, se cedeix* (al costat, però, de *es sap, es cedeix*); *me, te i se* després de certes formes adverbials: *tant me fa, com te trobes, com se diu* (al costat, però, de *tant em fa, com et trobes, com es diu*); en algunes frases fetes, com *tant se val, Déu lo guard, Déu vos guard, etc.* Però, malauradament, com si la llengua experimentés una mena de regressió, encara que en realitat obeint a una clara influència del castellà, cada dia són més habituals, especialment entre els joves, les formes plenes *me, te i se*, davant els verbs començats en consonant: *Jo me diverteixo molt, Ara te quedes a casa, Avui no se treballa; Ja cal que s'hi mirin; els de la televisió, a no afavorir aquesta tendència!* També observem que alguns escriptors, sens dubte obeint a una preferència personal, hi recorren en alguns casos, cosa que, considerant la situació actual de la llengua, creiem que cal desaconsellar vivament.

Albert Jané